

Oslo

Utdanningsetaten

Elever med stort læringspotensial

Innhold

1	Bakgrunn	3
2	Innledning	3
3	Hva kjennetegner elever med stort læringspotensial?	5
3.1	Begrepsavklaring	5
3.2	Elever med stort læringspotensial	6
3.2.1	Høyt presterende elever	6
3.2.2	Elever med ekstraordinært læringspotensial.....	7
3.2.3	Elever med stort, men uforløst læringspotensial.....	7
3.2.4	Elever med stort læringspotensial som har tilleggsvansker	7
4	Tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial	8
4.1	Elever med stort læringspotensial og spesialundervisning.....	8
4.2	Tilpasset opplæring i et fremragende læringsmiljø	9
4.3	Identifisering og anerkjennelse	10
4.4	Personlig læring.....	10
4.5	Behov for å differensiere opplæringen på ulike måter	11
4.5.1	Pedagogisk differensiering	11
4.5.2	Organisatorisk differensiering.....	12
5	Erfaringer fra Osloskolen	13
5.1	Eksisterende og historiske tiltak	14
5.2	Oppsummering fra intervjuer fra Osloskolen	15
5.2.1	Identifisering er en utfordring	16
5.2.2	Den tilpassede opplæringen er ikke god nok.....	16
5.2.3	Behov for kompetanseheving og ressurser	17
5.2.4	Råd til skoleeier fra respondentene.....	18
6	Anbefalinger om videre tiltak for elever med stort læringspotensial	19
6.1	Handlingsplan.....	20
7	Avslutning	21
8	Litteraturliste	23
9	Vedlegg	24

Elever med stort læringspotensial

1 Bakgrunn

Utdanningsetaten (UDE) viser til oppdragsbrevet «Elever med stort læringspotensial» datert 22.02.2022. I oppdragsbrevet vises det til bystyrets møte 08.09.2021 og behandling av *Privat forslag fra Mehmet Kaan Inan (H), Hallstein Bjercke (V) og Espen Andreas Hasle (KrF) av 17.02.2021 – Satsing på evnerike elever og elever med stort læringspotensial*. I innstillingen fra kultur- og utdanningsvalget står følgende flertallsmerknad:

«Utvalget ber byrådet innhente et Kunnskapsgrunnlag om hvordan man best mulig kan støtte opp om denne elevgruppen innenfor dagens tilbud og behovet for utvidede tiltak. Disse medlemmer ber byrådet vurdere å legge frem en handlingsplan basert på dette Kunnskapsgrunnlaget. Dette vil gjøre det enklere å finne de beste tiltakene og hvilke ressurser vi skal sette inn. Det samme gjelder for å finne ut av hvilke utfordringer som finnes. Begge deler er vesentlig for å lage en god handlingsplan som ivaretar alle aspekter».

På bakgrunn av dette er UDE bedt om følgende:

1. sammenfatte et kunnskapsgrunnlag om elever med stort læringspotensial
2. gjøre rede for eksisterende tiltak
3. gi anbefalinger om videre tiltak for denne elevgruppen

Avslutningsvis ber byrådsavdelingen om at det gis tilbakemelding på om det vil være hensiktsmessig med en egen handlingsplan basert på kunnskapsgrunnlaget.

2 Innledning

For å svare på oppdraget har vi sammenfattet et Kunnskapsgrunnlag som utgjør et sammendrag av eksisterende forskning og kunnskap om hvem elever med stort læringspotensial er og hva de trenger. Kunnskapsgrunnlaget er beskrevet i **del 3, 4 og 5**, og har som mål å løfte frem kunnskap om hva som kjennetegner elevgruppen og hva de trenger av tilrettelegging. Underveis i prosessen er det også gjennomført samtaler med fagpersoner ved Universitetet i Oslo (UiO) og Oslo Vitensenter, som har gitt innspill til Kunnskapsgrunnlaget og tiltak som anbefales.

For å få informasjon om hva som er behovet spesielt i Osloskolen, har UDE har vært i samtaler med lærere, skoleledere, foresatte og interesseorganisasjonen Lykkelige barn.

Dette er beskrevet i **del 5**. Svarene kan ikke generaliseres til å gjelde hele Osloskolen, men de er i tråd med gjeldende forskning, og undersøkelser hentet fra den norske konteksten.

I **del 5** blir det også redegjort for tilbud til høytpresterende elever og/eller elever med stort læringspotensial, som elever i Osloskolen allerede har tilgang til, og elevtilbud som tidligere har vært gjennomført, samt tilbud for lærere.

I **del 6** presenteres anbefalinger om videre tiltak for denne elevgruppen basert på funn fra kunnskapsgrunnlaget. Disse tiltakene må sees i sammenheng, og UDE anbefaler at det utarbeides en handlingsplan med mål om å styrke dette feltet for hele Osloskolen, inkludert PPT og Utdanningsadministrasjonen (UDA). Innspill viser tydelig at det er behov for mer kunnskap om hvem elevene er og hva de trenger. I tillegg er det behov for støtte til hvordan opplæringen kan tilrettelegges for disse elevene.

Elever med stort læringspotensial ble for alvor satt på dagsorden i Norge i 2016. Da ble et offentlig utvalg ledet av utdanningsdirektør Jan Sivert Jøsendal, nedsatt av Kunnskapsdepartementet for å utarbeide en utredning om denne elevgruppen. Tiltak og anbefalinger ble beskrevet i : *Mer å hente. Bedre læring for elever med stort læringspotensial* (NOU 2016:14). I forbindelse med utvalgets arbeid, utarbeidet Kunnskapscenteret for Utdanning en forskningsoppsummering som het *Evnerike elever og elever med stort læringspotensial* (Børte et al., 2016). Forskere som blant andre Ella Ildsoe, Jørgen Smedsrud, Mirjam Harkestad Olsen og Kjell Skogen har utgitt mye litteratur om denne elevgruppens behov i skolen.

I dette Kunnskapsgrunnlaget vil vi ta utgangspunkt i funn fra Jøsendalutvalgets arbeid som vi ser er relevant for videre tiltak for Osloskolen. Jøsendalutvalgets arbeid viser særlig tre hovedutfordringer helt i tråd med innspill fra informanter UDA har vært i kontakt med.

For det første er det ikke nok kunnskap i skolen om hvem elever med stort læringspotensial er. Hos mange er det en oppfatning av at denne elevgruppa presterer høyt og klarer seg godt i skolesystemet. Dette stemmer ikke overens med virkeligheten.

Dernest trenger elever med stort læringspotensial bedre tilrettelegging i sitt læringsmiljø både ved hjelp av pedagogisk og organisatorisk differensiering. Dette krever at elevene blir anerkjent og identifisert.

Endelig er det behov for mer kunnskap om hvordan man kan tilrettelegge opplæringen. Hvilke muligheter finnes, hva kan lærere og skoler gjøre innenfor de rammene de har, og

hvilke andre tiltak bør eventuelt iverksettes for at elevene skal få utvikle sitt læringspotensial.

De siste årene har det vært en økt pågang av henvendelser fra foresatte som opplever at deres barn ikke får den tilpassede opplæringen de har behov for. Flere skoler enn tidligere tar kontakt med UDA, fordi de søker hjelp og ønsker mer kompetanse om denne elevgruppen. Det er også behov for mer kunnskap om dette feltet internt i UDA og i PPT.

3 Hva kjennetegner elever med stort læringspotensial?

Mye av utfordringen med å forstå denne elevgruppen, kan skyldes forvirring rundt begrepsbruk og at det brukes mange ulike begreper om elever som har et stort læringspotensial.

Jøsendalutvalget fikk i 2015 opprinnelig et oppdrag der de skulle se nærmere på hva høyt presterende elever hadde behov for i skolen, men utvalget endret fort terminologien til å gjelde læringspotensial. De høyt presterende elevene viser gode resultater på tester og prøver og er såkalt skoleflinke. De klarer seg gjerne godt på skolen. Utvalget så at det ikke var *denne* elevgruppen som skolen strevde med å oppdage og støtte, men heller de elevene som har et uforløst potensial fordi de ikke får tilrettelagt opplæringen slik at de opplever mestring. Dette var bakgrunnen for at Jøsendalutvalget ønsket å vektlegge læringspotensial og ikke prestasjoner. Likevel er det mange som tenker at «elever med stort læringspotensial» klarer seg selv og ikke trenger ekstra støtte. Tvert imot er det mange av disse elevene som trenger mye støtte for å klare å utvikle seg og vise sitt læringspotensial.

3.1 Begrepsavklaring

Det finnes mange ulike begreper for å omtale elever som er på et faglig høyere nivå enn andre elever. Eksempler på dette er evnerike elever, talentfulle elever, sterke elever, svært intelligente elever, høyt presterende elever og elever med akademisk talent. Noen av elevene har generelt sett høy IQ, andre har et særskilt talent i ett fag, mens andre igjen har talent utenom det vanlige innenfor flere akademiske fag. Noen elever kan i tillegg til sine evner ha vansker som blant annet dysleksi og ADHD.

Landene i Norden har tidligere vært tilbakeholdne med å benevne elever ut fra faglige evner for å unngå klassifisering. De senere årene har både Sverige og Danmark valgt begreper med kombinasjon av ordet begavelse som begrep (*särskild begåvade elever* og

højt begavede børn). Jøsendalutvalget valgte bevisst bort begrepet *begavelse* på grunn av assosiasjoner til ordet *gave*, som vektlegger at det er gitt i arv. Jøsendalutvalget landet altså på begrepet *Elever med stort læringspotensial*, som er det begrepet som brukes av Utdanningsdirektoratet og i de fleste fagmiljøer. Begrepet *elever med stort læringspotensial* omfatter både de elevene som presterer på høyt og avansert nivå, og de elevene som har et potensial for å gjøre det (NOU 2016:14, s. 18–19).

3.2 Elever med stort læringspotensial

Elever med stort læringspotensial er en samlebetegnelse på en heterogen elevgruppe som utgjør 10–15% av elevgrunnet i norsk skole (NOU 2016:14).

Utdanningsdirektoratets veileder (Utdanningsdirektoratet, 2021) definerer elevgruppen slik: «Elever som lærer raskere og tilegner seg mer kompleks kunnskap sammenlignet med jevnaldrende kaller vi elever med stort læringspotensial». Elever med stort læringspotensial er en elevgruppe som generelt trives i stimulerende og utfordrende læringsmiljø, er nysgjerrige, liker variasjon, lærer raskt, har godt språk, tilegner seg lett nye begreper og krever mye oppmerksomhet og stimuli. Elevene trenger lite repetisjon. Det er viktig å understreke at elever med stort læringspotensial ikke er det samme som skoleflinke elever.

Elever med stort læringspotensial har en del karakteristikk som skiller dem fra andre elever, som for eksempel:

- en indre motivasjon for å lære som gjør at de ikke alltid bryr seg om karakterer
- veldig opptatt av «hvorfor» ting skjer
- tilegner seg ny kunnskap raskt
- trives med komplekse oppgaver
- kan kritisere medelever og lærerens beslutninger og konklusjoner

Kunnskap om mangfoldet innenfor gruppen er avgjørende for å kunne identifisere elevene og legge til rette for en undervisning som gjør at de får aktivert sitt læringspotensial. Jøsendalutvalget delte gruppen inn i fire undergrupper som presenteres under.

3.2.1 Høyt presterende elever

Høyt presterende elever er elever som generelt tilpasser seg godt og liker skolen. De knekker skolekodene lett, leverer på krav og forventninger de blir møtt med, jobber hardt, liker rutiner, er fornøyde med egen læring, fullfører læringsaktiviteter og oppnår høy måloppnåelse. De gjør det gjerne bra på prøver og tester og er gjerne de vi kaller for de skoleflinke elevene.

3.2.2 Elever med ekstraordinært læringspotensial

Elever med ekstraordinært læringspotensial er en elevpopulasjon på 2–5%, som kunnskapsmessig kan ligge svært langt foran sine medelever innenfor ett eller flere fag. De tilegner seg nytt fagstoff i særdeles høyt tempo, er kunnskapssøkende, tenker abstrakt, er nysgjerrige, liker problemløsning og kompleksitet. Ofte har elevene en IQ på over 130. Disse elevene er ofte utholdende og har evne til å konsentrere seg over lang tid (Kleppe et al., 2017). Elevene misliker rutinearbeid og repetisjon, kan vegre seg for å fullføre oppgaver de oppfatter som uinteressante, og opplever generelt misnøye i skolegangen ved at læringen ikke gjenspeiler deres evner og interesser. Lite tilpasset læringsmiljø fører til at denne elevgruppen står i fare for å utvikle emosjonelle og sosiale vansker (Idsøe, 2021).

3.2.3 Elever med stort, men uforløst læringspotensial

Denne gruppen består av elever som faglig potensielt kunne prestert godt på skolen og fått høy måloppnåelse, men likevel ikke gjør det. De får ikke adekvate læringsutfordringer og ender opp som underyttere. Følgene av dette er at elevene mister motivasjon til å lære, de utvikler ikke nødvendige studieteknikker og blir dårlige på å regulere egen læring. De står i fare for å få et lavt akademisk selvbylde og negative holdninger til lærere og skolen generelt. Underytelse er en predikasjon på skolefravall (Idsøe, 2021).

3.2.4 Elever med stort læringspotensial som har tilleggsvansker (dobbelteksepsjonelle elever)

Den fjerde elevgruppen er en gruppe det kan være vanskelig å oppdage, og den er derfor en ekstra utsatt gruppe. Dette er elever som både har et stort læringspotensial og i tillegg har diagnoser, lærevansker eller fysiske utfordringer som kan påvirke læringsprosessene. Dette kan eksempelvis være elever med dysleksi, autisme, syns- eller hørselstap, cerebral parese, ADHD eller ADD. Det kan også være elever som kommer fra minoritetskulturer som det norske skolesystemet ikke fanger opp, fordi standardiserte tester ikke favner om denne gruppen. Samiske elever kan være en del av denne elevgruppen. Kulturell kunnskap er viktig for denne elevgruppen. Elevene kan også ha sosiale og emosjonelle vansker, eller komme fra familier med lav sosioøkonomisk status. Elevgruppen omtales i faglitteraturen som dobbelteksepsjonelle, og de kan ha læringsutfordringer som krever spesialpedagogisk støtte (Idsøe, 2021). Denne gruppen er den gruppen som er vanskeligst å identifisere. Det krever kunnskap og sammensatt innsats for identifisering og tilrettelegging fra både lærer, foreldre, PPT og eventuelt BUP.

Elevgruppene vi har vist til her, er ikke statiske grupper, men det er viktig å dele de i disse kategoriene for å øke bevisstheten og forståelsen rundt elevgruppa. På flere felt kan elevens egenskaper og kjennetegn overlappe hverandre, og en elev kan derfor tilhøre alle de tre gruppene (Utdanningsdirektoratet, 2017).

4 Tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial

Opplæringsloven § 1-3 slår fast at «Opplæringa skal tilpassast evnene og føresetnadane hjå den enkelte eleven, lærlingen, praksisbrevkandidaten og lære kandidaten». Tilpasset opplæring har fått en større plass i LK20 enn i LK06 og er nevnt flere steder i *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnskoleopplæringen* (Kunnskapsdepartementet, 2017). I læreplanens overordnet del 3.2 står det blant annet at «Lærerne skal i sin undervisning støtte og veilede elevene til å kunne sette seg mål, velge egnede framgangsmåter og vurdere sin egen utvikling. Skolen må planlegge for en god sammenheng i elevenes læring i de ulike fagene og for at opplæringen oppleves som både overkommelig og tilstrekkelig utfordrende». Dette er en utfordring for lærere som skal tilpasse undervisningen. Elever med stort læringspotensial kan ofte kjede seg eller ikke få uttrykt sin kompetanse på måter som passer dem. Men rammene er der, og LK20 understreker at tilpasset opplæring handler om elevenes læringsmiljø. Skolen kan blant annet tilpasse opplæringen gjennom arbeidsformer og pedagogiske metoder, bruk av læremidler, organisering, og i arbeidet med læringsmiljøet, læreplaner og vurdering. Lærerne må bruke et godt faglig skjønn i arbeidet med å tilpasse opplæringen (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 16-17).

4.1 Elever med stort læringspotensial og spesialundervisning

Stort læringspotensial er alene ikke henvisningsgrunn for spesialundervisning. Men elever med stort læringspotensial kan også ha tilleggsutfordringer som gjør at de ikke har tilfredsstillende utbytte av den ordinære undervisningen og derfor behov for spesialundervisning.

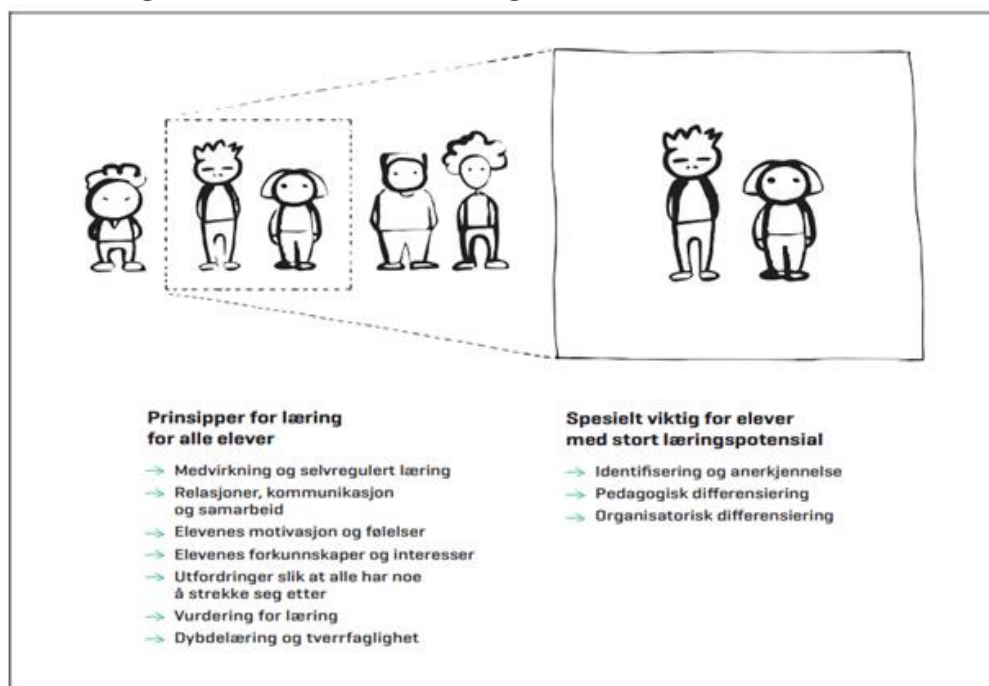
PPT har en henvisningskategori som heter «Råd og veiledning». Her kan skolene og foreldrene henvise elever for utredning med mål om å få bedre tilpasninger innenfor rammene for tilpasset opplæring. Det er ikke noen systematisk opplæring i PPT og den generelle delen av utdanningen har ikke et spesifikt innhold om barn og unge med stort læringspotensial. Men innenfor utdanningen til psykologer og pedagoger som jobber i PPT, har man innføring i generell intelligensteori, normalpsykologi og sosialpsykologi -

om hvordan det er å skille seg ut fra resten av gruppen og ha individuelle unike behov. PPT skal se på helheten av elevens styrker og utfordringer for å vurdere elevens utbytte av undervisningen og hvilke behov han eller hun har.

4.2 Tilpasset opplæring i et fremragende læringsmiljø

I *NOU 2016:14* introduseres begrepet *fremragende læringsmiljø* som en god ramme for å lykkes med opplæringen for alle elever, inkludert elever med stort læringspotensial. I fremragende læringsmiljø ligger det at ansatte stimulerer og motiverer til læring for *alle elever* ved høy undervisningskvalitet, tilpasset opplæring og at de har høye ambisjoner for elevenes læring. Systematisk arbeid i profesjonsfelleskap og utarbeidelse av kvalitetsbeskrivelser vil kunne bidra til at dette kan realiseres. For alle elever trekkes det fram syv prinsipper for læring. For elever med stort læringspotensial er det i tillegg tre prinsipper som er spesielt viktig:

- Identifisering og anerkjennelse
- Pedagogisk differensiering
- Organisatorisk differensiering

Kilde: NOU: 2016: 14, s. 48

Mye av innholdet i LK20 er bygget på de syv læringsprinsippene som Jøsendalutvalget presenterte i figuren over. Elevenes interesser, relevans, dybdelæring, tilpasset opplæring, sosial læring samt kreativitet har en svært sentral rolle og gir gode

muligheter for å tilrettelegge for en variert undervisning som favner alle elever inkludert denne elevgruppa. For å ha forutsetninger til å tilpasse for elevene, er det helt nødvendig at de blir gjenkjent og sett tidlig i opplæringen. Det å identifisere dem og anerkjenne dem og deres behov er helt sentralt (NOU 2016:14).

4.3 Identifisering og anerkjennelse

Per i dag finnes det ikke nasjonale kartleggingsverktøy som er utviklet for å identifisere elever med stort læringspotensial. For å lykkes med tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial, må de gjenkjennes og anerkjennes på alle nivå innenfor det norske skolesystemet. Tidlig identifisering og tidlig innsats er veldig viktig for utvikling av potensial og for å unngå at elevene minster motivasjonen, underpresterer eller utvikler sosiale eller emosjonelle vansker. Identifisering og støtte må settes i gang allerede fra barnet går i barnehagen. Det er mye vanskeligere å snu underprestering når eleven er på mellomtrinnet (Idsøe, 2022).

Anerkjennelse av elevenes behov for identifisering og tilrettelegging forutsetter forskningsbasert kunnskap om elevgruppens behov, som inkluderer kjennetegn på hva som er deres styrker og utfordringer. I tillegg bør fokus endres fra å se etter problemer til å se på evner og ressurser og bruke elevenes styrker for å kompensere for vansker elevene måtte ha. Tankegangen rundt elitisme og at disse elevene klarer seg selv, bør legges vekk. Uten kunnskap om at disse elevenes finnes, vil man heller ikke klare å identifisere dem (NOU 2016:14).

Identifisering er mer komplekst enn bare å kartlegge evner og ferdigheter. Lærere kan innhente informasjon fra eleven selv, foreldre, jevnaldrende, pedagoger og andre som har kjennskap til eleven. Elevens egen stemme er svært sentralt, da det er elevens subjektive opplevelse av å bli inkludert som teller. Videre kan læreren se etter tegn på at eleven

- lærer raskt og har en hurtig progresjon
- er utholdende og god på problemløsningsstrategier
- kan tenke abstrakt
- har forutsetninger for å jobbe med avanserte og mer kreative oppgaver (Utdanningsdirektoratet, 2021)

4.4 Personlig læring

I utredningen til Jøsendalutvalget ble det vist til land som har gått i en retning der tilpasset opplæring handler om å rette oppmerksomheten mot personlig læring (personalised learning) for å imøtekomme elever med stort læringspotensial. Målet med

en slik tilnærming er å se på hvordan lærere og skoler best kan tilrettelegge for elevenes læring gjennom å ta utgangspunkt i interesser, måter å lære på, hvordan de best arbeider sammen med andre, og hvilke andre forutsetninger eleven har. For elever med ekstraordinært læringspotensial er det spesielt viktig å tilrettelegge for en opplæring der det legges vekt på deres personlige læringsprosesser.

I byråds sak 234/19 *Motivasjon for læring- Byrådets strategi for økt motivasjon og læringsglede* er personlig læring beskrevet med et tiltak. Byrådet vil «legge til rette for at flere skoler imøtekommer elevenes ulike preferanser og læringsbehov gjennom personlig læring (Byrådsavdelingen 2019, s. 11)». I saken gis det en forklaring på hva som skiller personlig læring fra tilpasset opplæring. Tilpasset opplæring fokuserer på at lærer legger til rette for ulike elever etter elevenes behov, og baserer seg mye på lærerens instruksjoner. Personlig læring tar utgangspunkt i ønsker og interesser til den enkelte elev som er med å utvikle sin egen læringsprosess. Gjennom personlig læring er da eleven i større grad eier av egen læring. Elevenes medvirkning og involvering er derfor avgjørende. Vi ønsker ikke å lage et skille mellom personlig læring og tilpasset opplæring fordi elementene som personlig læring knyttes til, er svært relevante i LK20. Likevel, fordi det henvises til begrepet personlig læring i Byråds sak 234/19, vil vi se på dette begrepet i sammenheng med arbeid med tilpasset opplæring for elever med stort læringspotensial.

4.5 Behov for å differensiere opplæringen på ulike måter

Opplæringsloven åpner for ulike måter å differensiere opplæringen, men det er likevel mange hensyn som skal vurderes når skolene planlegger og gjennomfører tilpasninger. Jøsendalutvalget viser til at elevene har behov for å delta i et fremragende læringsmiljø der elevene får både pedagogisk og organisatorisk differensiering. I LK20 brukes ikke disse begrepene konkret, men det understrekes spesielt i overordnet del at læringsmiljø henger tett sammen med arbeidet med tilpasset opplæring.

Differensiering kan ses som et virkemiddel for å oppnå inkluderende/tilpasset opplæring, og er et viktig prinsipp for at alle elevene i klassen skal få et godt læringsutbytte (Idsøe, 2020). Jøsendalutvalget viste til to typer differensiering: pedagogisk og organisatorisk differensiering.

4.5.1 Pedagogisk differensiering

Pedagogisk differensiering handler om å tilrettelegge undervisningen for å imøtekomme elevenes læringsbehov og forutsetninger. I Meld. St. 22 *Motivasjon – Mestring – Muligheter* presiseres det at "Pedagogisk differensiering kan bety at elevene får litt ulike oppgaver, at de ferdigstiller arbeid med litt ulike tidsfrister, eller at de får velge

ulike innganger til læring ut fra sine egne interesser eller sin egen kunnskap om læringsstrategier" (Meld. St. 22 (2010-2011), s. 20). I pedagogisk differensiering tilpasser læreren innhold, prosess og produkt til elevenes potensial, motivasjon, kunnskapsnivå og interesse (Idsøe, 2020).

Elever med stort læringspotensial vil sette pris på og ha nytte av undervisning som stimulerer til undring og refleksjon, og som søker å utvikle forståelse av begreper. Det å se etter sammenhenger mellom fag er også viktig. I LK20 kan dette sees i sammenheng med dybdelæring og arbeid med kompetanse i og på tvers av fag.

4.5.2 Organisatorisk differensiering

Organisatorisk differensiering tar utgangspunkt i skolens strukturelle forutsetninger og inkluderer timeplanlegging, gruppering av elever, sosiale interaksjoner og bruk av læringsressurser (Idsøe, 2020). Opplæringslovens § 8-2 *Organisering av elevane i klassar eller basisgrupper* gir skoler et handlingsrom til å tenke alternativt rundt organisering av elever med stort læringspotensial:

I opplæringa skal elevane delast i klassar eller basisgrupper som skal vareta deira behov for sosialt tilhøyr. For delar av opplæringa kan elevane delast i andre grupper etter behov. Til vanleg skal organiseringa ikkje skje etter fagleg nivå, kjønn eller etnisk tilhøyr. Klassane, basisgruppene og gruppene må ikkje vere større enn det som er pedagogisk og tryggleiksmessig forsvarleg ...

§ 8-2 kan brukes når det foreligger tungtveiende elevhensyn og skolen har et bevisst og gjennomtenkt forhold til hvordan de i perioder kan organisere en differensiert opplæring. For elever med stort læringspotensial, kan behov for gode sosiale relasjoner, indikasjoner på at de lærer best i grupper og at de profiterer på nivågrupperinger, i både homogene og heterogene grupper, danne grunnlag for periodevise grupperinger etter nivå. En slik organisering kan særlig ha positiv effekt på akademisk selvoppfatning, motivasjon og emosjonell utvikling for elever med ekstraordinært læringspotensial (NOU 2016:14).

Omdisponering 25%

Skoleeier kan omdisponere inntil 25 prosent av timene som er fastsatt i det enkelte fag for enkeltelever. Omdisponeringen skal kunne føre til bedre måloppnåelse i fagene samlet sett for eleven. Den enkelte elev eller foresatte må samtykke til omdisponeringen. Omdisponeringen av timer forutsetter at eleven får opplæring i alle kompetansemålene i læreplanene for fag. Hvis eleven ikke skal få opplæring i alle kompetansemålene, må regelverket for spesialundervisning følges. (Utdanningsdirektoratet, 2022).

Tilpassing ved hjelp av midlertidige grupper

Skolene har anledning til å sette elever sammen i grupper og på tvers av trinn midlertidig. Gruppesammensetningen bør baseres på faglig nivå og sosiale ferdigheter. Denne formen for samarbeidslæring er også forankret i LK20.

Ulike dybdelæringstilbud ved siden av ordinær opplæring

Elever med stort læringspotensial kan i tillegg til ordinær opplæring få mulighet til å være med på ulike tilbud som gir dem mulighet til å arbeide med faglig dybde. Innenfor realfag er talentsentre, talentsatsninger, Newton-rom og faglige olympiader eksempler på tilbud som kan gi mer rom for dybdelæring til denne elevgruppen. Tilsvarende tilbud er imidlertid mangelfullt for humanistiske fag.

Tilbud utenom skoletid

Rundt omkring i Norge, spesielt sentrert rundt store byer, får elever med stort læringspotensial ulike tilbud som tillegg til den ordinære opplæringen. Disse tilbudene er gjerne organisert som fritidstilbud og sommertilbud som forskercamper eller forskerklubber. De er ofte kortvarige og koster penger. Mange av tilbudene er rettet kun mot realfag.

Forsering/Akselerasjon

Noen elever kan også ha nytte av å forsere i enkelte fag eller et eller flere skoleår. Forsering er en form for akselerasjon, det vil si at eleven følger undervisning på høyere trinn. Ifølge Smedsrud (2018) er dette for de fleste elevene ikke den beste løsningen da elevene har behov for tett oppfølging også i et forsert løp. Elevene er helt avhengige av at lærerne i de nye gruppene er dyktige og forstår elevenes behov, setter av tid og tilpasser opplæringen til dem. Det sosiale aspektet er også noe man må ta hensyn til. Stor aldersforskjell i forhold til resten av gruppen kan bidra til at barn med stort læringspotensial får utfordringer sosialt (NOU 2016:14, Smedsrud 2018).

5 Erfaringer fra Osloskolen

I denne delen presenterer vi våre erfaringer med elevtilbud og tilbud til lærere som kan knyttes til høytpresterende elever eller elever med stort læringspotensial. I tillegg oppsummerer vi intervjuene vi har gjort med skoleledere, lærere, foresatte og interesseorganisasjonen Lykkelige barn.

5.1 Eksisterende og historiske tiltak

I Osloskolen er det i flere runder gjennomført kurs med temaet elever med stort læringspotensial. Ut over dette har det ikke vært noen større kompetansehevingstilbud for lærere på dette feltet før nylig. Når det gjelder tilbud til elever, har vi erfaringer med noen tilbud for høytpresterende elever. Tradisjonelt har det vært få, og det er heller ikke mange tilbud pr i dag, til den sammensatte elevgruppen elever med stort læringspotensial.

De to tabellene under viser hvilke tilbud som har vært gjennomført, og den viser hvilke tilbud som fortsatt pågår, i Osloskolen. Vi skiller mellom tilbud til elever og tilbud til lærere. Alle tilbudene er utdypet i Vedlegg 1 *Eksisterende og historiske tiltak*.

Tilbud til elever:

Tittel	Målgruppe	År	Hovedansvarlig/tilbyder
UNG-ordningen, inkludert MAT1100U	Elever med karakter 5 eller 6	(2009- og 2012-)	Universitetet i Oslo
Talentsatsing i matematikk	Elever med karakter 5 eller 6 i matematikk	(2012-2020)	Utdanningsetaten
Talentprogram i realfag på Talentsenteret	Elever med stort læringspotensial	(2016-)	Talentsenteret ved Oslo Vitensenter
Talentprogrammer i ballett og musikk	Elever med særlig talent i ballett / musikk	Ballett (2008-) Musikk (2011-)	Utdanningsetaten
Særskilt inntak til studiespes. med toppidrett – ferdighetsbasert inntak	Elever med høye ambisjoner innen sin idrett	(2017-)	Utdanningsetaten, Seksjon for inntak videregående opplæring

Forsering – matematikk 1T og engelsk for 10. klassinger	Elever som ønsker større faglige utfordringer	(2009-)	Utdanningsetaten, ved 7 ulike vgs. med tilhørende grupper av ungdomsskoler
International Baccalaurate (IB), grunnskole og videregående skole	Søkbart for alle elever i grunnskole, karakterbasert inntak i videregående skole	(2016-)	Utdanningsetaten

Tilbud til lærere:

Tittel	År	Hovedansvarlig/tilbyder
Tilpasset opplæring og elever med stort læringspotensial (Dekomp).	2021	Utdanningsetaten i samarbeid med Universitetet i Oslo
Elever med stort læringspotensial (Dekomp). Nettverk med grunnskoler.	Skoleåret 2022/2023	Utdanningsetaten i samarbeid med Universitetet i Oslo
Enkeltstående kurs og kompetanseheving for grupper av lærere	2016 -	Utdanningsetaten i samarbeid med ulike kursholdere

5.2 Oppsummering fra intervjuer fra Osloskolen

For å få innspill til Kunnskapsgrunnlaget har UDA har vært i kontakt med lærere og skoleledere i Osloskolen. Vi har også gjennomført en samtale med interesseorganisasjonen Lykkelige barn og et foreldrepar som har to barn med stort læringspotensial. Utvalget er ikke stort nok til å generalisere funnene, men vi ser at innspillene er i tråd med det som kommer frem i Kunnskapsgrunnlaget og øvrig forskning.

Både skoleledere og lærere er enige i at det er vanskelig å oppdage elever med stort læringspotensial. Dette kan skyldes mange ting, både kunnskap om elevgruppen, mangel på kartleggingsmateriell og ikke minst kompetanse på området. De etterspør også mer kompetanse hos PPT.

5.2.1 Identifisering er en utfordring

Elever med stort læringspotensial blir i for stor grad «oppdaget» på mellomtrinnet. Det skjer ofte ved at foreldrene tar kontakt med skolen. Da er elevenes motivasjon allerede svekket, de trives ikke på skolen og har ofte en atferd som forstyrrer. På dette tidspunktet er det vanskelig for skolen å komme i posisjon til å tilby god nok støtte. Det som kan kjennetegne noen barn med stort læringspotensial som sliter med å tilpasse seg undervisningen, er behov for mer utforskende og praktiske aktiviteter. Noe av utfordringen kan være at disse barna har en annen læringsstil enn det skolen har tilrettelagt for, og at skolen strever med å imøtekomme deres behov.

Skolene er bekymret for at foresatte har for høy terskel for å ta kontakt og formidle at deres barn synes skolefagene er for enkle og at de trenger flere utfordringer. Foresatte ønsker ikke å bli «stemplet» som noen som tror deres barn er bedre enn andre elever. Dette støttes både fra foreningen Lykkelige barn og foresatte vi har vært i kontakt med.

5.2.2 Den tilpassede opplæringen er ikke god nok

Lærer og sosiallærer ved en av skolene UDA har vært i kontakt med, mener mye av tilpasningen elever med stort læringspotensial har behov for, kan ivaretas innenfor klassefelleskapet. Dette gjelder særlig de minste elevene, for man må sikre at elevene har det grunnleggende på plass. Læreren rapporterte at bare det å vite at en av hennes elever har stort læringspotensial, gjør at hun kan være i forkant dersom eleven blir urolig eller ser ut til å kjede seg. Læreren har god kompetanse på elever med stort læringspotensial fra lærerutdanningen, og hun kan gi eleven tilpassede utfordringer knyttet til sitt interessefelt når det er behov for dette. Men hun hevdet at eleven møter andre lærere ved skolen som ikke har samme kompetanse, og der kan det bli noen utfordrende situasjoner. Skolen har mye fokus på tilbud til elever som trenger å styrke lese-, skrive-, og regneferdigheter, men kompetansen på hva elever med stort læringspotensial har behov for, er ikke like godt ivaretatt.

Skolelederne var tydelig på at man skal være varsom med å ta elever med stort læringspotensial ut av klassefelleskapet i for stor grad. Forserte løp for enkeltelever kan fungere godt, særlig i matematikk. Men de bør ikke tas helt ut av det sosiale, for selv om de er faglig sterke, er de ikke nødvendigvis sosialt trygge. Derfor trenger de klassefelleskapet og tilhørigheten dette gir. Det aller beste er å kunne tilpasse i

klassen. Det er viktig å kompetanseheve lærere i nettverk med andre lærere, med mulighet for samarbeid.

5.2.3 Behov for kompetanseheving og ressurser

Skolelederne vi var i kontakt med, mente at alle skoler burde ha ressurser og rutiner for å oppdage elever med stort læringspotensial på et tidlig tidspunkt. For å få dette til trenger de hjelp som:

- Kompetanseheving av pedagoger – hva skal de se etter, og hva skal de gjøre?
- Ressursbank eller et sted der det er samlet informasjon om elever med stort læringspotensial
  - Hvor mange elever kan skolene regne med at de har?
  - Kartleggingsverktøy
  - Kjennskap til lovverket med hensyn til organisering av opplæringen
  - Sjekkliste – gjerne knyttet opp mot elevenes alder
  - Kontaktperson i UDE
  - Henvisning til relevant faglitteratur, ressurser mm
- Veileder for foresatte

Erfaringer med Talentsenteret

Skolene forteller om gode erfaringer med elevtilbudet fra Talentsenteret. På Talentsenteret får elevene møte andre elever med stort læringspotensial, og de får en positiv opplevelse rundt arbeid med skolefag. Skolene mener at det ikke er lett å få plass på Talentsenteret, og at elevenes behov uansett i størst mulig grad bør ivaretas ved egen skole.

Skoler som har tatt kontakt med UDA om enkeltelever, har blitt satt i kontakt med Talentsenteret. Talentsenteret har hjulpet disse skolene med kartlegging av elever som var antatt å kunne være elever med stort læringspotensial. I tillegg har Talentsenteret bistått med litteratur og kurs i personalet på de aktuelle skolene. En av skolene sa at etter at de fått mer kompetanse om elever med stort læringspotensial, ble de bevisst at de har minst to andre elever som faller inn under samme kategori. Disse elevene blir fulgt opp videre.

Erfaringer med PPT

Hittil har ikke PPT hatt et særskilt fokus rettet mot barn med stort læringspotensial, men de ansatte har generelt god kompetanse i intelligensteori og pedagogikk i forhold til at barn må få utfordringer innenfor sin utviklingssone.

Alle skolene vi har vært i kontakt med sier at de har fått lite hjelp fra PPT. Unntaket er når elever har spesialpedagogiske behov i tillegg.

I samtalen med interesseorganisasjonen Lykkelige barn ble dette bekreftet. De mottar henvendelser fra foresatte over hele landet. I hvilken grad PPT har kapasitet til å involvere seg i elevgruppen, varierer mellom kommuner. Elever med stort læringspotensial trenger ofte like mye støtte som elever med vedtak om spesialundervisning. Dessuten faller mange elever inn under kategorien dobbelteksepsjonelle elever. Denne gruppen har særlig behov for kartlegging, oppfølging og støtte.

De dobbelteksepsjonelle barna blir generelt ivaretatt av PPT da de ofte har lærevansker som gjør at de ikke har utbytte av undervisningen. Generelt har ikke barn med stort læringspotensial uten tilleggsvansker vært PPTs mandat, men har blitt ivaretatt innenfor ordinær tilpasset undervisning.

5.2.4 Råd til skoleeier fra respondentene

Råd fra interesseorganisasjonen Lykkelige barn

- Det starter i barnehagen. Tidlig språkutvikling gjør at de ikke blir forstått av andre barn. Skaper isolasjon allerede før skolestart. Viktig med god oppfølging i overgang til skole. Her er problemene for mange barn allerede store.
- Mange foresatte opplever at deres kompetanse på området ikke blir benyttet. Foresatte har gjerne lest seg opp på fagfeltet og snakket med fagpersoner. De kan mye, og skolene kan bruke foresatte som ressurs.
- Det er en organisatorisk utfordring å ivareta gruppering eller forsering til høyere trinn. Men grupper innen trinn og mellomtrinn (ikke permanent) kunne blitt brukt mer.
- Det er flere kommuner i Norge som har utviklet handlingsplaner for å ivareta elever med stort læringspotensial. Stavanger løftes frem som en kommune som har jobbet systematisk med dette over tid.

Råd fra foresatte

- Det eksisterer flere gode digitale læringsressurser, men det virker ikke som om skolen klarer å ta dette godt nok i bruk. Digitale ressurser kan også være et hinder for å jobbe godt med skolefagene.
- Ikke kutt ut skolebøker til fordel for digitale læringsressurser. Elever med stort læringspotensial har ofte god nytte av lærebøker, for de har behov for å bla i bøkene og lese varierte tekster.

- Ønsker tilbud etter skoletid som ikke er relatert til idrett. Eks. Bærekraft, naturfag, matematikk osv. Forskerfabrikken og Sommerskolen er kun kortvarige tilbud. Det er ønske om sosiale møtearenaer som går over tid. Gjerne basert på frivillighet, slik som i idretten.
- Ikke alle foresatte har ressurser til å ivareta sine barns behov for varierte bøker, kultur, reiser. Derfor bør det finnes tilbud som ivaretar dette i regi av skole og andre fritidstilbud.

Råd fra skolene

- Det er behov for informasjon og ressurser.
- Kompetansehevingstilbud, gjerne i form av nettverk der lærerne kan utveksle erfaringer.
- Samarbeid mellom skoler, organisert fra systemnivå.
- UDA og PPT må få økt kompetanse om elever med stort læringspotensial. Skolene trenger hjelp fra PPT, både med kartlegging og oppfølging.

6 Anbefalinger om videre tiltak for elever med stort læringspotensial

Basert på forskning og samtaler med skoleledere, foresatte, lærere og interesseorganisasjon, er vårt inntrykk at de tre hovedutfordringene nevnt i innledningen, gjelder i Osloskolen.

1. Skolene har ikke nok kunnskap om hvem disse elevene er og hvordan de skal identifiseres.
2. Det er mangel på kunnskap blant lærere og skoleledere om at denne elevgruppa trenger mer tilpasset opplæring, og ikke klarer seg selv.
3. Det er behov for mer kunnskap om tilrettelegging i elevenes læringsmiljø både ved hjelp av pedagogisk og organisatorisk differensiering.

Siden pandemien inntraff samtidig med innføring av nye læreplaner (LK20), har skolene hatt behov for tid til å erfare hvilke nye muligheter innholdet i LK20 gir med tanke på tilpasset opplæring.

Nettverket med barneskoler om elever med stort læringspotensial, som startet opp skoleåret 2022/2023 i samarbeid med UIO, vil bli en viktig kilde for ytterligere kunnskap. I nettverket skal også elever involveres, og UDE vil følge nettverket tett for å få økt kunnskap fra skoler og elevene selv.

6.1 Handlingsplan

På bakgrunn av kunnskapsgrunnlaget og innspill fra praksisfeltet, anbefaler UDE at det utarbeides en handlingsplan for elever med stort læringspotensial i Osloskolen. UDE vil involvere relevante samarbeidspartnere og fagmiljøer for å utarbeide en konkret og forskningsbasert handlingsplan som beskriver hvordan et langsiktig arbeid med kompetanseutvikling for alle skoler kan se ut.

I arbeidet med handlingsplanen vil UDE også se til erfaringer fra andre kommuner som har jobbet systematisk med dette over tid. Det kan for eksempel være interessant for oss å se til Stavanger kommune, som blant annet har ansatt en fagperson til å veilede og støtte skolene i arbeidet med å tilpasse undervisningen for elever med stort læringspotensial. Videre vil vi involvere praksisfeltet ved å samarbeide med lærere, skoleledere, foresatte og elever. Relevante Byrådssaker som for eksempel Byrådssak 234/19 *Motivasjon for læring- Byrådets strategi for økt motivasjon og læringsglede* vil også sees i sammenheng med dette arbeidet.

Handlingsplanens overordnede mål er å sikre at Osloskolen gir et bedre tilbud til elever med stort læringspotensial. For å oppnå dette anbefaler UDE å prioritere fire hovedområder i det videre arbeidet:

Etablere et langsiktig samarbeid med relevante fagmiljøer

Det er behov for å opprette et langsiktig samarbeid med eksterne fagmiljøer og andre instanser som har kunnskap og erfaring med feltet, som blant annet UiO, Talentsenteret og organisasjonen Lykkelige barn, som UDE allerede har samarbeid med. Det finnes også andre kommuner som har flere års erfaring fra å jobbe med feltet, og det vil være naturlig å se til arbeid andre kommuner har gjort. UDE vil etablere en gruppe med fagpersoner som vil bidra inn i arbeidet med handlingsplanen og oppfølging av den.

Veiledningsmateriell og ressurser

UDE anbefaler at det utarbeides veiledningsmateriell om hvordan elevene og deres behov identifiseres, samt eksempler på hvordan opplæringen kan tilrettelegges på ulike måter. Veiledningsmateriellet skal utvikles i samarbeid med fagmiljøer og utarbeides med tanke på skolelederens og læreres behov, samt UDA og PPT. Materiellet kan knyttes til aktuelle ressurser som allerede eksisterer som for eksempel Udirs "[Kompetansepakke om elever med stort læringspotensial \(udir.no\)](https://udir.no)".

Veiledningsmateriell og ressurser må sees i sammenheng med arbeidet med kompetanseutvikling som planlegges for skolene og PPT.

Kompetanseutvikling for alle skoler

Det er behov for en langsiktig kompetanseheving for alle skoler. UDE vil i samarbeid med eksterne fagmiljøer vurdere hvordan det kan etableres støttestrukturer som vil være en reell hjelp for skolene i møte med å tilrettelegge opplæringen for elever med stort læringspotensial. UDE vil også se på muligheter for å etablere flere tilbud som kan imøtekomme elevenes behov og interesser.

Det vil også være aktuelt å knytte temaet inn i pågående nettverksarbeid som blant annet «Læring i profesjonsfelleskap» (LIP). Dette er et samarbeid med Høgskolen i Innlandet og Universitetet i Oslo, der skoleledelsen fra alle grunnskoler deltar.

Kompetanseheving og tverrfaglig samarbeid internt i Utdanningsetaten

Det er nødvendig at alle ansatte i UDA og PPT som støtter og veileder skoler, har kunnskap om elevgruppen. Det må jobbes for å oppnå større felles forståelse for hva elevgruppen trenger med tanke på tilpasset opplæring. Det må også her etableres et formelt og langsiktig samarbeid mellom eksterne fagmiljøer, UDA og PPT. Bydel, barnehager og BUP bør også få mer kunnskap om elever med stort læringspotensial og deres behov for tilrettelegging.

7 Avslutning

Det er viktig å understreke at det ligger i den nye læreplanens intensjon at elevene skal være kreative og at man skal jobbe utforskende og på en måte som ivaretar alle – også elever med stort læringspotensial. Internasjonale trender viser til en dreining mot at det tilrettelegges for læringsstimulerende og differensiert undervisning for denne elevgruppen innenfor rammene av ordinær opplæring (NOU 2016:1). I Norge viser realfagsatsningen med periodevis opplæring på talentsentre og talentleire, at elever med stort læringspotensial responderer både faglig og sosialt positivt på at deler av opplæringen blir gitt i miljøer der de møter andre elever med samme faglige interesser, samtidig som deres skolegang ellers gjennomføres innenfor ordinær opplæring (Lødding et al., 2020). Det er også høstet positive erfaringer for elevgruppen når den ordinære opplæringen har vært mer utforskende og dybdepreget (Pajcel & Ramton, 2021).

LK20, der dybdelæring er svært sentralt, samt øvrig lovverk om tilpasset opplæring, legger til rette for gode muligheter for både pedagogisk og organisatorisk tilpasning for denne elevgruppen. Likevel ser vi at manglete forståelse for elevgruppens behov medfører at elevene ikke får det tilbudet de har krav på. Det må jobbes for å skape en holdningsendring. Disse elevene har behov for mye faglig og sosial støtte i et

læringsmiljø som gir dem muligheter til å utvikle sitt læringspotensial. Dette krever kompetanse på den enkelte skole slik at elevenes identifiseres tidlig nok i opplæringen, slik at de får utviklet sitt læringspotensial. Det er ikke gitt at alle elever med stort læringspotensial klarer seg selv og presterer høyt. Som kunnskapsgrunnlaget viser, kan læringspotensialet ligge skjult bak tilleggsvansker eller adferd, som gjør at elevene ikke får den hjelpen de behøver.

Kunnskapsgrunnlaget vårt viser at de fleste tilbudene elevene har, i stor grad er tilpasset høytpresterende elever, og ikke når hele den mangfoldige gruppen som elever med stort læringspotensial er.

8 Litteraturliste

- Børte, K., Lillejord, S. og Johansson, L. (2016). *Evnerike elever og elever med stort læringspotensial, en forskningsoppsummering*. Kunnskapscenter for utdanning.
- Byrådsavdelingen (2019). Byrådssak 234/19 *Motivasjon for læring- Byrådets strategi for økt motivasjon og læringsglede*
- Idsøe, E. (2022). *Tidlig innsats for barn og unge med stort læringspotensial*. I Bjørnsrud, Halvor Inge & Nilsen, Sven (Red.), *Tidlig innsats – i en skole for alle?*. Cappelen Damm Akademisk. ISSN 9788202762452. s. 287-302.
- Idsøe, E. C. (2021). Barn med stor inlæringspotential i det norske skolesystemet. I C.S Sims (Red.), *Særskild begåvning i praktik och forskning, (s.193-212)*. Studentlitteratur AB.
- Idsøe, E. C. (2020). *Differensiering i skolen. En praktisk bok om tilpasset opplæring*. Cappelen Damm Akademisk
- Kleppo, L., Kvåle, I.L. & Flaten, K. (2017). Elever med eksepsjonelle evner – mer enn bare skoleflinke. *Bedre skole 2017(4)*.
<https://utdanningsforskning.no/artikler/2017/elever-med-eksepsjonelle-evner--mer-enn-bare-skoleflinke/>
- Kunnskapsdepartementet (2017). *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen*. Fastsatt som forskrift ved kongelig resolusjon. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020.
<https://www.udir.no/lk20/overordnet-del/?lang=nob>
- Lødding, B., Bergene, A.C., Bungum, B., Sølberg, J., Smedsrud, J. og Vennerød-Diesen, F.F. (2020). *Evalueringen av Tett på realfag. Implementeringen fortsetter. Delrapport 3*. NIFU.
- Meld.St. 22 (2010-2011). *Motivasjon – Mestring – Muligheter – Ungdomstrinnet*. Kunnskapsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-22-2010--2011/id641251/>
- NOU 2016:14. (2016). *Mer å hente. Bedre læring for elever med stort læringspotensial*. Oslo: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon, Informasjonsforvaltning.

Opplæringsloven (1998). *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (LOV-1998-07-17-61)*. Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>

Pajchel, K., & Ramton, Aa. M. (2021). *Hvordan kan et utforskende undervisningsopplegg i naturfag støtte læring og motivasjon hos elever med stort læringspotensial?* *Nordic Studies in Science Education*, 17(2). <https://doi.org/10.5617/nordina.7130>

Smedsrud, J. (2018). *Forsering og akselerasjon for evnerike elever: Det dårligste av de beste alternativene*. Hentet 6. september 2022 fra <https://utdanningsforskning.no/artikler/2018/forsering-og-akselerasjon-for-evnerike-elever-det-darligste-av-de-beste-alternativene/>

Utdanningsdirektoratet (2022, 29. juni). *Fag- og timefordeling og tilbudsstruktur for Kunnskapsløftet Udir-1-2022*. Utdanningsdirektoratet. <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/Innhold-i-oppleringen/udir-1-2022/>

Utdanningsdirektoratet (2021, 8. mars). *Elever med stort læringspotensial*. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/tilpasset-opplaring/elever-med-stort-laringspotensial/>

Utdanningsdirektoratet (2020, 18. juni). *Kompetansepakke om elever med stort læringspotensial*. <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/stotte/kompetansepakke-om-elever-med-stort-laringspotensial/>

Utdanningsdirektoratet (2017). *Mer å tilby. Anbefalinger for arbeid med identifisering og oppfølging av elever med stort læringspotensial i realfag*.

9 Vedlegg

Vedlegg 1 Eksisterende og historiske tiltak

Vedlegg 1: Eksisterende og historiske tiltak

Utdypende informasjon om tilbudene nevnt i tabellene på side 14 og 15 i hoveddokumentet.

Vi skiller mellom tilbud til elever og tilbud til lærere. Flere av elevtilbudene er rettet mot elever som allerede presterer godt/får gode karakterer. De er altså ikke innrettet spesielt for elever med stort læringspotensial.

Tilbud til elever

UNG-ordningen, 2009-

UNG-ordningen¹ er et tilbud elever som har forsert programfag i videregående skole, kan søke seg til. Ordningen gir elever mulighet til å ta bestemte enkeltemner innen språk- og realfag på universitetsnivå.

Elever som søker om å ta fag på universitetsnivå, må i forkant ha dekket kompetansekravet, som i hovedsak er karakter 5 eller 6 i aktuelle fag fra videregående skole, til emnet de søker plass på.

MAT1100U, 2012-

Historikk og rammer

MAT1100U² er et eget emne i UNG-ordningen og ble etablert som et tilbud på Universitetet i Oslo (UiO) fra og med høsten 2012. MAT1100U er et emne i matematikk – kalkulus. Til forskjell fra de andre emnene som elever fra videregående skoler kan ta gjennom UNG-ordningen, går MAT1100U over to semestre, det gjennomføres på ettermiddagen etter skoletid, og tilbudet samler elever fra videregående skoler i en egen klasse på Universitetet i Oslo.

Målgruppe

Elever som søker opptak til emnet MAT1100U, er elever som har forsert i faget matematikk og som har karakteren 5 eller 6 i både Matematikk R1 og Matematikk R2, som vanligvis er fag elever tar henholdsvis det andre og tredje året på videregående skole. Elevene som søker opptak til MAT1100U presterer altså godt i faget og har forsert med ett eller flere år. Alle elever har ikke dermed stort læringspotensial, men det er naturlig at det også er elever fra denne gruppen blant elevene i søkermassen. Det

---

¹ <https://www.uio.no/om/samarbeid/skole/emner-vgs/emnetilbud/>

² <https://www.uio.no/studier/emner/matnat/math/MAT1100U/>

hender at elever som søker opptak til MAT1100U har forsert så mange år i matematikkfaget at de er i ungdomsskolealder.

Erfaringer

Universitetet viser til gode resultater blant elevene som gjennomfører og tar eksamen i MAT1100U, også sammenlignet med de ordinære studentene som avlegger eksamen i samme emne (MAT1100). Tilbudet har eksistert i 10 år, og antall elever som har fullført studiet og gjennomført eksamen, har i gjennomsnitt vært i overkant av 20 elever fra Osloskolen hvert år, noen færre fra Akershus/Viken fylkeskommune, samt noen få elever fra andre fylker og fra privatskoler. Våren 2022 gjennomførte 27 elever fra Osloskolen eksamen i MAT1100U.

UDAs rolle

UDA har en stipendordning der elever som gjennomfører eksamen i MAT1100U kan søke stipend kr. 5000, – til dekking av reisekostnader og matutgifter. I tillegg får elevene en fagbok ved oppstart av høstsemesteret. UDA informerer Oslo-skolene om tilbudet, og UiO gjennomfører opptak, forelesninger, samlinger, eksamen, sensur og kontakt med elevene gjennom året.

Talentsatsing i matematikk, 2012–2020

Historikk og rammer

Talentsatsing i matematikk var et tilbud for elever i Osloskolen i perioden 2012–2020. Dette var et byomfattende tilbud for elever på 8. og 9. trinn, og tilbudet ble gjennomført på 7–9 vertsskoler, kalt tilbyderskoler, som tok imot elever fra både egen skole og fra andre skoler. Tilbudet var frivillig og etter skoletid. Et to-timers undervisningsopplegg ble gjennomført én gang i uken, fra og med uke 41 til og med uke 20.

Målgruppe

Målgruppen i dette tilbudet var i utgangspunktet høytpresterende elever, mer presist elever som hadde karakteren 5 eller 6 i matematikk (tilsvarende kompetansekravet for søknad om opptak til MAT1100U ved UiO) for deltakelse på 9. trinn, og tilsvarende høy måloppnåelse i faget for deltakelse på 8. trinn. Dette var altså ikke et tilbud som var spesielt rettet mot den sammensatte gruppen elever med stort læringspotensial, selv om det fantes elever med stort læringspotensial som også deltok i dette tilbudet. Dette tilbudet fanget ikke opp elevene med stort læringspotensial som *ikke* presterte bra/ allerede hadde gode karakterer i faget. Elevene meldte seg på via faglærer, som var den som vurderte om eleven var i målgruppen for tilbudet. Elevene skulle altså i utgangspunktet både vise særlig interesse for, og ha gode resultater i faget.

Innhold

Innholdet i undervisningen varierte fra skole til skole og gruppe til gruppe. Tilbudet

fulgte ingen felles læreplan, men hadde like rammer på de ulike skolene som gjennomførte tilbudet. Undervisningen tok hensyn til elevenes ønsker og behov, og det var lagt til rette for at elevene skulle kunne gå i dybden på ulike tema.

Lærerne ved de ulike tilbyderskolene møttes til felles samlinger 3–4 ganger i året, organisert av UDA. På disse samlingene ble felles rammer satt, og undervisningsopplegg ble diskutert og delt mellom lærerne. Lærerne fikk kompetanseheving i form av deltakelse på Novemberkonferansen, som er den største konferansen for matematikklærere i Norge, og på ulike kurs i regi av UDA, med tema som «meningsfull matematikk for alle», «utfordringer i matematikkundervisningen», «programmering», «elever med stort læringspotensial» med mere. Lærerne fikk også tilgang til diverse fagmateriale og digitale delingsarenaer.

Evalueringer

Tilbudet ble evaluert årlig av elever, lærere og skoleledere. Elevene ga tilbakemeldinger gjennom en skriftlig evaluering, og de var jevnt over fornøyde med tilbudet. Våren 2019 var siste gang det ble gjennomført evaluering med de deltakende elevene. Våren 2020 fikk ikke elevene gjennomført evalueringen på grunn av pandemisituasjonen. Elevenes evaluering våren 2019 kan ettersendes om ønskelig.

Lærerne som underviste i Talentsatsing i matematikk, ble samlet til møter flere ganger årlig, og de ga tilbakemeldinger til UDA om at også de var fornøyde med tilbudet. De fikk god bruk for sin kompetanse i matematikkfaget, og de kunne bruke spisskompetanse som de ikke fikk anledning til å bruke i like stor grad ellers, i de vanlige matematikktimene med egne klasser. De satte også stor pris på engasjementet, nysgjerrigheten, iveren og interessen for faget, som karakteriserte elevene som deltok i Talentsatsing i matematikk. Flere av lærerne så dessuten på dette som en fin anledning til å gjøre noe ekstra eller annerledes i tillegg til de ordinære timene på skolen.

Skolelederne ved tilbyderskolene evaluerte også tilbudet i form av samtaler og intervju. De fleste skolene var stabilt med som tilbyderskoler gjennom hele perioden tilbudet varte (se Figur 1), men det ble også rekruttert nye skoler i de tilfellene en skole av ulike grunner takket nei til å være tilbyderskole det kommende skoleåret.

Skolelederne meldte til UDA at de syntes tilbudet var positivt for skolen, blant annet fordi tilbudet bidro til heving av kompetanse blant lærerne på egen skole, fordi det hadde positiv innvirkning på talentsatsings-lærernes motivasjon og trivsel, og fordi skolen mottok midler som utløste muligheten til å opprette et slikt ettermiddagstilbud til egne og andre skolers elever. Det noen av skolelederne ønsket seg, var midler til å drifte tilbudet enda mer lokalt og på flere skoler. Noen av skolelederne uttrykte at det

til tider var vanskelig å finne kvalifiserte lærere som samtidig hadde anledning til å gjennomføre undervisning så sent på ettermiddagen som det som var praksisen for Talentsatsing i matematikk.

Det ble i 2020 gjort en vurdering i UDE hvor kostnadene knyttet til tilbudet ble sett opp mot deltakelse og frafall. Talentsatsingen ble da avvirket i denne formen for heller å styrke skolens arbeid med den ordinære opplæringen.

Figur 1

Tilbyderskoler (skoler som har gjennomført talentsatsingstilbudet)							
2012-2013 (pilot)	2013/2014	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Brannfjell	Brannfjell	Brannfjell	Brannfjell	Brannfjell	Brannfjell	Brannfjell	Brannfjell
Fyrstikkalléen	Fyrstikkalléen	Fyrstikkalléen	Fyrstikkalléen	Fyrstikkalléen	Fyrstikkalléen	Fyrstikkalléen	Fyrstikkalléen
Haugenstua	Haugenstua						
Hovseter	Hovseter	Hovseter	Hovseter	Hovseter	Hovseter	Hovseter	
Linderud			Linderud	Linderud	Linderud	Linderud	Linderud
Ruseløkka	Ruseløkka	Ruseløkka	Ruseløkka	Ruseløkka	Ruseløkka	Ruseløkka	Ruseløkka
	Midtstuen (9. trinn)	Midtstuen		Midtstuen	Midtstuen	Midtstuen	Midtstuen
	Ris (8. trinn)						Ris
	Årvoll	Årvoll					
		Groruddalen	Groruddalen	Groruddalen	Groruddalen	Groruddalen	Groruddalen
			Jordal	Jordal	Jordal	Jordal	Jordal
				Granstangen	Granstangen		
						Lindeberg	

UDAs rolle og erfaringer

Utdanningsadministrasjonen tildelte tilbyderskolene i Talentsatsing i matematikk kr. 100 000, – pr år pr elevgruppe. Skolene var ansvarlige for rekruttering av kvalifiserte og egnede lærere, og for gjennomføring og kvalitetssikring av tilbudet. UDA organiserte og koordinerte påmeldingen og gjennomførte årlige møter både med skoleledere ved tilbyderskolene, og med de involverte lærerne. Talentsatsingslærerne ble invitert til 3–4 møter i året, til kompetanseheving og erfaringsdeling.

Påmeldingen til talentsatsingstilbudet var på rundt 400–500 elever hvert år, bortsett fra det første året, hvor tilbudet var en pilotordning kun for 8. trinn. I og med at tilbudet var frivillig, så var det gjennom året noe frafall blant elevene som hadde meldt seg på, til sammen ca. 30%. Frafallet på høsten var i stor grad blant elever som ikke var i målgruppen eller ikke hadde interesse for tilbudet likevel, når de møtte opp og så hva det innebar. Det var også noe frafall i oppmøte i april/mai, da ulike fritidsaktiviteter startet med ny sesong, og aktivitetene kolliderte med talentsatsings-timene. I noen tilfeller hvor det ble stort frafall på enkeltskoler, ble grupper slått sammen i løpet av året.

Etablering av nye tilbud

UDA har etablert kontakt med UiO hvor vi ser på mulighetene for samarbeid som inkluderer kompetanseheving av lærere og tilrettelegging av undervisning for elever som er spesielt interessert i og ønsker flere utfordringer i matematikk/realfag.

**Talentprogrammet ved Talentsenteret, Oslo Vitensenter, 2016–
Historikk og rammer**

Det ble i 2016 etablert flere talentsentre i realfag hos vitensentrene i Norge. Dette var en oppfølging av den tidligere realfagsstrategien Tett på realfag³. Talentsenter-satsingen var i utgangspunktet ment å vare ut 2019, i tråd med sluttdatoen for realfagsstrategien. I mars 2019 ble ordningen imidlertid gjort permanent. Talentsentrenes rolle er å inspirere og løfte elever med stort læringspotensial. Talentsentrene skal også bidra til å utvikle og spre kompetanse om elevgruppen, særlig i skolesektoren.

Talentsenteret ved Oslo vitensenter⁴ har siden høsten 2016 hatt et undervisningstilbud til elever i Oslo og Østlandsregionen. Undervisningen foregår i skoletid og består av fire samlinger i løpet av skoleåret. Hver samling er på 2–3 dager. Våren 2019 var det ca. 1000 søkere på de 100 plassene på Talentsenteret ved Oslo Vitensenter.

Høsten 2020 utvidet Talentsenteret i Oslo med å etablere tilbudet også på Hellerud, Hersleb og Persbråten videregående skoler i tillegg til i egne lokaler. Talentsenteret har kapasitet på ca. 100 elever i egne lokaler, og tilbudet ved de videregående skolene har kapasitet på 30 elever hver. Denne utvidelsen av tilbudet fra Talentsenteret er i stor grad finansiert med midler fra Sparebankstiftelsen i den treårige prosjektperioden. I tillegg til å etablere og drifte tilbudet, innebærer den også en kompetanseheving av lærere ved de tre videregående skolene.

UDAs rolle

UDA har hatt tett dialog med leder av Talentsenteret ved Oslo Vitensenter siden etableringen av senteret. UDAs rolle har i hovedsak bestått i å formidle informasjon om tilbudet til alle grunnskoler og videregående skoler i Oslo. UDA ga i 2021 en tildeling til Persbråten videregående skole for å utvide med en ekstra lærerstilling (15%) i tilbudet. I 2022 ble både Hellerud, Hersleb og Persbråten videregående skoler tildelt midler fra UDA til frikjøp av en ekstra lærer i 15% stilling, samt til en koordinatorfunksjon til samarbeidet mellom de tre videregående skolene. Det planlegges for en utvidelse med en ekstra videregående skole i 2022/2023, hvor Talentsenteret har fått nye midler til

---

³ regjeringen.no/no/dokumenter/tett-pa-realfag/id2435042/

⁴ <https://tekniskmuseum.no/oslo-vitensenters-installasjoner/99-talentsenter-i-realfag>

etablering og drift, og UDA bidrar med frikjøp av to lærere (15% stilling) til deltakelse i kompetanseheving og gjennomføring av elevtilbud.

Målgruppe

Talentsenteret gir et tilbud til elever på 7. til 10. trinn i grunnskolen, og elever som går de to første årene i videregående opplæring. Målgruppen er både elever som presterer på høyt nivå, og elever som har potensial for å prestere på høyt nivå. Det er en årlig søknadsprosess til opptak i dette programmet. Både lærere, elever og foresatte fyller ut skjema som legges ved søknaden, og rektor må godkjenne søknaden. Talentsenteret tar imot søknader én gang i året, og elever som får plass på Talentsenteret, deltar i ett skoleår om gangen. Sjekklistene som fylles ut og skal identifisere elever med stort læringspotensial, handler i stor grad om elevens interesser, atferd og arbeidsvaner. Dette fanger også opp de elevene med stort læringspotensial, som ikke viser dette i form av gode karakterer. Tilbudet er innrettet mot elever som trenger ekstra faglige utfordringer, som er spesielt ivrige etter å lære, og som kanskje ellers kjeder seg fordi de raskt mestrer de oppgavene de får.

Innhold

Tilbudet tar utgangspunkt i teoretiske realfag som matematikk, kjemi, fysikk og biologi, og integrerer dem med teknologiutvikling, prototyping og praktisk bruk av teori. Deltakerne jobber i løpet av skoleåret i tverrsnittet av teoretiske realfag, praktiske ingeniørfag og Kunst og design, med en praktisk tilnærming til tung fagteori.

Talentsenteret i realfag har som mål å gi et godt realfaglig tilbud for elever som trenger større utfordringer, samt bidra til at elever med stort læringspotensial knytter kontakt gjennom organiserte elevnettverk.

Evalueringer

Talentsenteret viser til gode tilbakemeldinger fra elever som deltar på deres talentprogram. Evalueringer fra våren 2022 kan ettersendes om ønskelig.

Talentprogrammer i ballett og musikk

Musikk på Majorstuen skole, 2011-

Tilbudet ble igangsatt i samarbeid med Barratt Due musikk institutt (BDM) skoleåret 2011/12 med 25 elever i en aldersblandet klasse på 5.-7. årstrinn. Talenttilbudet følger opp utvalgsrapport 05.09.08 Norges Musikkhøgskole, Barratt Due musikk institutt og Norsk kulturskoleråd *Tid for talent – talentutvikling i musikk*, hvor det foreslås å etablere egne musikklasser i grunnskolen for 5.-10. årstrinn.

Da tilbudet ble iverksatt, ble det inngått en samarbeidsavtale med BDM som senere ble erstattet av en kontrakt etter en anbudskonkurranse for å videreføre tilbudet og fortsette opptrappingsplanen. Inneværende skoleår er det til sammen 150 elever som følger tilbudet, fordelt på klasser på hvert av trinnene 5.-10.

Opplæringen skal

- bidra til elevenes muligheter til å lykkes i høyere musikkutdannelse og profesjonell yrkesutøvelse innen musikk og kulturliv
- gi differensiert opplæring til elever med talent
- øke musikkinteresserte barn og unges mulighet til deltakelse i musikk
- bidra til å forsterke Majorstuen skoles musiske profil

I 2018 ble det publisert en forskningsbasert evaluering av tilbudet i regi av Norges musikkhøgskole. I sluttrapporten *Musikk talent i grunnskolen – En forskningsbasert evalueringsstudie av musikktilbudet på Majorstuen* ble det bl.a. konkludert med at

(...) Musikk på Majorstuen har i høy grad innfridd de intensjonene som ble formulert og etablert som overordnede evalueringparametere (...). Skolen har fokus på å videreutvikle tilbudet i tråd med anbefalingene i evalueringen.

Ballettilbud på Ruseløkka skole, 2008-

Høsten 2008 ble det etablert et tilbud i klassisk ballett på ungdomstrinnet ved Ruseløkka skole i samarbeid med Den Norske Opera og Ballett (DNO&B). Tilbudet er for elever med helt spesielle evner og ferdigheter i ballett. Det er lagt til grunn at tilbudet skal gi mulighet for å kombinere ordinær grunnskoleopplæring med opplæring i dans. Tilbudet er integrert i læreplanene og er en del av det offentlige skoletilbudet og dermed gratis for elevene. Elevene får sin opplæring i sin ordinære klasse i fellesfagene på Ruseløkka, mens ballettopplæringen foregår ved Den Norske Opera og Ballett. Tilbudet er godkjent av Kunnskapsdepartementet (KD) med helt spesielle godkjenningsvilkår. Det er gjort unntak fra hovedregelen om organisering av elevene i grupper etter opplæringsloven § 8-2.

Tilbudet ble etablert ut fra et behov for å styrke grunnopplæringen i ballett i Norge. Dette var et behov som var påpekt i en rekke sammenhenger i flere år. Etter å ha vurdert utdanningstilbudene i ballett i våre naboland, erfarte man at norske talenter i ballett ble hengende etter fra ung alder, fordi det ikke eksisterte noe adekvat offentlig støttet tilbud for aldersgruppene opp til 16 år. Behovet ble ytterligere aktualisert gjennom behov for større rekruttering av norske dansere til Nasjonalballetten, da Den Norske Opera i Bjørvika ble bygget.

Gjennom etablering av tilbudet ved Ruseløkka skole i samarbeid med DNO&B ble flere aspekter i utdanningen av klassisk dansere ivaretatt:

- Mulighet til å samle landets fremste talenter i ballett i de viktige årene før de går inn i den avsluttende utdanningsfasen fram mot profesjonell karriere.
- Ved å samle de fremste talentene innenfor ett tilbud, kunne gi disse få undervisning på et konkurransedyktig nivå, også i internasjonal sammenheng.
- Det integrerte tilbudet ga talentene en mer komprimert dag.
- Samtidig kunne mengden dansetrening økes til et nivå tilsvarende omfanget av slike tilbud i utlandet.
- Elevene fikk med dette både et større treningsutbytte og en bedre tilværelse.
- Med hele tilbudet innenfor den offentlige skolen fjernet man risikoen for sosial ekskludering av talent på grunn av økonomiske forhold.
- Ved samarbeidet med ballettskolen ved DNO&B sikret man et nært forhold til landets fremste miljø innen ballett – Nasjonalballetten. Dette innebærer blant annet at elevene får delta i forestillinger med denne og gjennom dette får oppleve det profesjonelle nivå, det nivå de selv skal opp på, på nært hold.
- For gutter som vil satse på ballett er tilbudet svært viktig, da de i en kritisk alder samles i et miljø med aksept for det de driver med, og dessuten kommer tett på profesjonelle mannlige forbilder.

Særskilt inntak til studiespes. med toppidrett – ferdighetsbasert inntak, 2017–

Siden skoleåret 2017/2018 har 30 elever hvert år blitt tatt inn til henholdsvis Nydalen videregående skole, Persbråten videregående skole og Valle Hovin videregående skole etter alternativ inntaksordning til Vg1 studiespesialisering med programfag toppidrett, som del av en forsøksordning. Målet er at idrettsinteresserte elever med høye ambisjoner innenfor sin idrett skal få mulighet til å velge studiespesialisering og dermed få den fagkombinasjonen de ønsker og trenger med tanke på videre studier som krever spesiell studiekompetanse med realfag.

Den alternative inntaksordningen gjør at 50% av plassene blir fylt opp etter en kombinasjon av ferdighet og karakterer, og 50% av plassene blir fylt opp etter karaktersum alene. Alle de tre skolene tar i tillegg inn elever til “ordinær” studiespesialisering kun basert på grunnskolepoeng.

Skolene henter dokumentasjon på ferdighet fra alle søkere. Det kan for eksempel være uttalelse fra særforbund/krets, resultatlister fra regionale/nasjonale/internasjonale konkurranser. I tillegg må skolene gjennomføre ferdighetsprøve og /eller samtale/intervju (enkeltvis eller i grupper) med alle søkerne. Skolen foretar en helhetlig

vurdering av ferdighet på grunnlag av disse vurderingskildene, og gir søkerne en ferdighetskarakter og rangeringsnummer.

Forsering – matematikk 1T og engelsk for 10. klassinger, 2009-

Forsering av fag vil si at en har fullført kompetansemål for et høyere nivå enn sitt eget trinn. Forsering av fag er for de elevene som ønsker å få større faglige utfordringer, kunne jobbe selvstendig og tåle økt arbeidsmengde, i tillegg til å være motivert og ha høy faglig interesse. I Oslo tilbys matematikk 1T eller engelsk vg1 for ungdomsskoleelever i byomfattende grupper fordelt på syv videregående skoler. Elevene kan fortsette med forsert løp i disse fagene på videregående.

International Baccalaurate (IB), 2016-

Forsøk med International Baccalaurate (IB) er en del av satsingen på å gjøre Oslo til en mer internasjonal by og må sees i sammenheng med kommunens strategi for internasjonalisering i oppvekst- og kunnskapssektoren “Grenseløs kunnskap”. Tilbudet ved Manglerud skole og ved Blindern videregående skole ble iverksatt skoleåret 2016/2017. Skoletilbudet er organisert som et byomfattende tilbud. Grunnskoletilbudet er søkbart for alle elever, men ved inntak vektlegges motivasjon og engelskspråklige ferdigheter. Inntak til videregående er karakterbasert, og er altså et tilbud for høyt presterende elever.

Tilbud til lærere

Tilpasset opplæring og elever med stort læringspotensial (Dekomp), 2021

Utdanningsetaten søkte i 2020 i samarbeid med Naturfagssenteret ved UiO, om midler gjennom Desentralisert ordning for kompetanseutvikling (Dekomp)⁵ til et tilbud for lærere og skoleledere om tilpasset opplæring, med et særlig fokus på elever med stort læringspotensial. På grunn av koronapandemien ble den planlagte kompetansehevingen skjøvet til 2021. Da ble det gjennomført fire halvdagssamlinger med deltakende lærere og ledere ved 6 Oslo-skoler. To av skolene deltok også med PP-rådgiver.

Elever med stort læringspotensial (Dekomp), skoleåret 2022/2023

Utdanningsetaten søkte også i 2022 i samarbeid med Naturfagssenteret om midler gjennom Dekomp til et tilbud for lærere og skoleledere om elever med stort læringspotensial. Tilbakemeldinger på tilbudet i 2021 viste at lærerne ønsket mer

---

⁵ <https://www.statsforvalteren.no/portal/barnehage-og-opplaring/lokal-kompetanseutvikling-i-barnehage-og-grunnopplaring/desentralisert-ordning-for-grunnskoler-og-videregaende-skoler/>

kompetanse om tilpasning for elevgruppen som har stort læringspotensial, og det er planlagt en kompetanseheving for fire skoler som spesifikt har ønsket å delta. Den foregår gjennom skoleåret 2022/2023.

Enkeltstående kurs og kompetanseheving for grupper av lærere

Utdanningsetaten har ved flere anledninger tilbudt lærere og skoleledere, samt PP-rådgivere i Osloskolen, kurs i temaet elever med stort læringspotensial. Noen av kursene har vært forbeholdt grupper av lærere, for eksempel lærerspesialister, mens andre kurs har vært åpne for alle skoler og alle lærere/skoleledere/PP-rådgivere. Se Figur 2.

Figur 2

Dato	Kursholder	Omfang	Målgruppe
22.11.2016	Ella Idsøe	Halv dag	Lærerspesialister, praksislærere og veiledere for nyutdannede lærere
23.03.2017	Anne Maren Meland	Halv dag	Lærere på 5.-13. trinn
10.10.2018	Kari Kolberg	Hel dag	Praksislærere
30.10.2018	Kari Kolberg	Halv dag	Lærerspesialister
31.10.2018	Kari Kolberg	Halv dag	Lærerspesialister
07.02.2019	Safina De Klerk	Halv dag	Primært lærere på 5.-10. trinn, men også åpent for vgs-lærere, skoleledere og PP-rådgivere
05.11.2019	Safina De Klerk	Halv dag	Primært lærere på 5.-10. trinn, men også åpent for vgs-lærere, skoleledere og PP-rådgivere
23.01.2020	Safina De Klerk	Halv dag	Lærere i Talentsatsing i matematikk